

פרק ו

א וְדַרְיוֹשׁ מְדַאָּה קָבַל מִלְכוּתָא כְּבַר שְׁנַיִן שְׁתַּיִן וְתַרְמִיזֵי: ב שְׁפַר קַדְמֵ דְרַיְוִשׁ וְהַקִּים עַל מִלְכוּתָא לְאַחַשְׁדֶּרְפְּנִיא מְאָה וְעֶשְׂרִין דֵּי לְהוֹן בְּכָל מִלְכוּתָא: ג וְעֵלָא מְנַהוֹן סְרַכִּין תְּלַתָּא דֵּי דְנִיָּאל חַד מְנַהוֹן דֵּי לְהוֹן אַחַשְׁדֶּרְפְּנִיא אֵלִין יְהִבִּין לְהוֹן טַעְמָא וּמְלָפָא לָא לְהוּא נְזִק: ד אֲדִין דְנִיָּאל דִּנְהָ הוּא מִתְנַצַּח עַל סְרַכִּיא וְאַחַשְׁדֶּרְפְּנִיא כָּל קָבַל דֵּי רוּחַ יְתִירָא בְּהָ וּמְלָפָא עֲשִׂית לְהַקְמוּתָהּ עַל כָּל מִלְכוּתָא: ה אֲדִין סְרַכִּיא וְאַחַשְׁדֶּרְפְּנִיא הוּוּ בְּעִין עֵלְהָ לְהַשְׁפִּיחָה לְדְנִיָּאל מִצַּד מִלְכוּתָא וְכָל עֵלְהָ וּשְׁחִיתָהּ לָא יְכַלִּין לְהַשְׁפִּיחָה כָּל קָבַל דֵּי מְהִימָן הוּא וְכָל שְׁלוּ וּשְׁחִיתָהּ לָא הַשְׁתַּכַּחַת עֲלוּהִי: ו אֲדִין גְּבַרְיָא אֵלְהָ אֲמַרִין דֵּי לָא נְהַשְׁפַּח לְדְנִיָּאל דִּנְהָ כָּל עֵלָא לְהוֹן הַשְׁפִּיחָה עֲלוּהִי בְּדַת אֵלְהָה: ז אֲדִין סְרַכִּיא וְאַחַשְׁדֶּרְפְּנִיא אֵלִין הֲרַגְשׁוּ עַל מְלָפָא וְכֹן אֲמַרִין לְהָ דְרַיְוִשׁ מְלָפָא לְעֵלְמִין א וְדַרְיוֹשׁ הַמְדִי קָבַל אֵת הַמְּלָכוּת כִּבְר שְׁנַיִם וְשָׁלֹשׁ שָׁנָה: ב וַיֵּיטֵב בְּעֵינֵי דְרַיְוִשׁ וְהַקִּים עַל הַמְּלָכוּת אַחַשְׁדֶּרְפְּנִים מְאָה וְעֶשְׂרִים אֲשֶׁר יְהִי בְּכָל הַמְּלָכוּת: ג וְלִמְעֵלָה מִהֶם נְזִירִים שְׁלֹשָׁה אֲשֶׁר דְנִיָּאל אֶחָד מִהֶם אֲשֶׁר יְהִי הָאֲחַשְׁדֶּרְפְּנִים הָאֵלְהָ נֹוֹתְנִים לָהֶם עֶצְהָ וְהַמְלִיךָ לָא יְהִיָּה נְזִק: ד אִזּוּ דְנִיָּאל הִנֵּה הָיָה מְנַצַּח עַל הַנְּזִירִים וְהָאֲחַשְׁדֶּרְפְּנִים יַעֲזוּ אֲשֶׁר רוּחַ יְתִירָא בּוֹ וְהַמְלִיךָ חֲשַׁב לְהַקְמוֹתָהּ עַל כָּל הַמְּלָכוּת: ה אִזּוּ הַנְּזִירִים וְהָאֲחַשְׁדֶּרְפְּנִים הָיוּ מְבַקְשִׁים עֲלֵיהָ לְמַצָּא לְדְנִיָּאל מִצַּד הַמְּלָכוּת וְכָל עֲלֵיהָ וּשְׁחִיתוּתָהּ לָא יְכַלּוּ לְמַצָּא בְּעִבּוֹר אֲשֶׁר נֶאֱמַר הוּא וְכָל מִשְׁגָּה וּשְׁחִיתוּתָהּ לָא נִמְצָא אֲצֵלוֹ: ו אִזּוּ אֲמַרוּ הָאֲנָשִׁים הָאֵלְהָ כִּי לָא נִמְצָא לְדְנִיָּאל תְּהֵאֵת כָּל עֲלֵיהָ אִתְּ מִצָּאנוּ אֲצֵלוֹ בְּדַת אֱלוֹהִי: ז אִזּוּ הַנְּזִירִים וְהָאֲחַשְׁדֶּרְפְּנִים הָאֵלְהָ רָגְשׁוּ עַל הַמְלִיכָה וְכֹן אֲמַרוּ לוֹ דְרַיְוִשׁ הַמְלִיכָה לְעוֹלָמִים חַיָּה:

מתוך "חזון וחלומות" - הרב שלומי בדש

לרכישת ספרים: <https://shop.yhb.org.il>

מכון הר ברכה

ח' אֲתִיעֲטוּ כָּל סָרְכֵי מַלְכוּתָא חֵי: ח אֲתִיעֲטוּ כָּל סָרְכֵי מַלְכוּתָא
 סַגְנִיָּא וְאַחַשְׁדַּרְפַּנְיָא הַדְּבַרְיָא סַגְנִיָּא וְאַחַשְׁדַּרְפַּנְיָא הַדְּבַרְיָא
 וּפְחֻתָּא לְקִיָּמָה קָנִים מַלְכָּא וּלְתַקְפָּה וּפְחֻתָּא לְקִיָּמָה קָנִים מַלְכָּא וּלְתַקְפָּה
 אֶסֶר דֵּי כָּל דֵּי יַבְעָה בְּעוּ מִן כָּל אֱלֹהֵי אֶסֶר דֵּי כָּל דֵּי יַבְעָה בְּעוּ מִן כָּל אֱלֹהֵי
 וְאַנְשֵׁי עַד יוֹמִין תִּלְתִּין לְהֵן מִנְּהַּ מַלְכָּא וְאַנְשֵׁי עַד יוֹמִין תִּלְתִּין לְהֵן מִנְּהַּ מַלְכָּא
 יִתְרַמָּא לְגַב אַרְיֹותָא: ט כָּעֵן מַלְכָּא יִתְרַמָּא לְגַב אַרְיֹותָא: ט כָּעֵן מַלְכָּא
 תְּקִים אֶסְרָא וְתִרְשֵׁם כְּתָבָא דֵּי לֹא תְּעַדָּא: תְּקִים אֶסְרָא וְתִרְשֵׁם כְּתָבָא דֵּי לֹא תְּעַדָּא:
 לְהַשְׁנִיָּה כְּדַת מְדֵי וּפְרַס דֵּי לֹא תְּעַדָּא: לְהַשְׁנִיָּה כְּדַת מְדֵי וּפְרַס דֵּי לֹא תְּעַדָּא:
 י כָּל קַבְל דְּנָה מַלְכָּא דְּרִיּוּשׁ רִשְׁם י כָּל קַבְל דְּנָה מַלְכָּא דְּרִיּוּשׁ רִשְׁם
 כְּתָבָא וְאַסְרָא: יא וְדַנְיָאֵל כְּדֵי יַדַּע דֵּי כְּתָבָא וְאַסְרָא: יא וְדַנְיָאֵל כְּדֵי יַדַּע דֵּי
 רִשְׁמֵי כְּתָבָא עַל לְבִיתָהּ וּכְוִין פְּתִיחֹן רִשְׁמֵי כְּתָבָא עַל לְבִיתָהּ וּכְוִין פְּתִיחֹן
 לָהּ בְּעֵלִיתָהּ נִגְדַּד יְרוּשָׁלַם וְזַמְנִין תִּלְתָּהּ לָהּ בְּעֵלִיתָהּ נִגְדַּד יְרוּשָׁלַם וְזַמְנִין תִּלְתָּהּ
 בְּיוֹמָא הוּא בְּרַחֲמֵי וּמְצִלָּא בְּיוֹמָא הוּא בְּרַחֲמֵי וּמְצִלָּא
 וּמוֹדָא קְדָם אֱלֹהֵהּ כָּל קַבְל דֵּי הוּא וּמוֹדָא קְדָם אֱלֹהֵהּ כָּל קַבְל דֵּי הוּא
 עֶבֶד מִן קַדְמַת דְּנָה: יב אַדְיִן גְּבַרְיָא עֶבֶד מִן קַדְמַת דְּנָה: יב אַדְיִן גְּבַרְיָא
 אֵלֶּה הִרְגִּשׁוּ וְהִשְׁכַּחוּ לְדַנְיָאֵל בְּעָא אֵלֶּה הִרְגִּשׁוּ וְהִשְׁכַּחוּ לְדַנְיָאֵל בְּעָא
 וּמִתְחַנְּנוּ קְדָם אֱלֹהֵהּ: יג בְּאֲדִין קְרִיבוּ וּמִתְחַנְּנוּ קְדָם אֱלֹהֵהּ: יג בְּאֲדִין קְרִיבוּ
 וְאַמְרִין קְדָם מַלְכָּא עַל אֶסֶר מַלְכָּא וְאַמְרִין קְדָם מַלְכָּא עַל אֶסֶר מַלְכָּא
 הִלָּא אֶסֶר רִשְׁמַת דֵּי כָּל אֲנָשׁ דֵּי יַבְעָה הִלָּא אֶסֶר רִשְׁמַת דֵּי כָּל אֲנָשׁ דֵּי יַבְעָה
 מִן כָּל אֱלֹהֵי וְאַנְשֵׁי עַד יוֹמִין תִּלְתִּין מִן כָּל אֱלֹהֵי וְאַנְשֵׁי עַד יוֹמִין תִּלְתִּין
 לְהֵן מִנְּהַּ מַלְכָּא יִתְרַמָּא לְגֹב אַרְיֹותָא לְהֵן מִנְּהַּ מַלְכָּא יִתְרַמָּא לְגֹב אַרְיֹותָא
 עֲנָה מַלְכָּא וְאַמְרַי יִצִּיבָא מַלְתָּא כְּדַת עֲנָה מַלְכָּא וְאַמְרַי יִצִּיבָא מַלְתָּא כְּדַת
 מְדֵי וּפְרַס דֵּי לֹא תְּעַדָּא: יד בְּאֲדִין עֲנוּ מְדֵי וּפְרַס דֵּי לֹא תְּעַדָּא: יד בְּאֲדִין עֲנוּ
 וְאַמְרִין קְדָם מַלְכָּא דֵּי דַנְיָאֵל דֵּי מִן וְאַמְרִין קְדָם מַלְכָּא דֵּי דַנְיָאֵל דֵּי מִן
 בְּנֵי גְלוּתָא דֵּי יְהוּד לֹא שָׁם עֲלֵהּ מַלְכָּא בְּנֵי גְלוּתָא דֵּי יְהוּד לֹא שָׁם עֲלֵהּ מַלְכָּא

ועל האסר אשר רשמתי וזמנין
 שלשה ביום מבקש בקשתו: טו
 או המלך פאשר את הדבר שמע
 וירע לו מאד וישם את לבו על
 דניאל להצילו ועד בוא השמש
 היה מתאמץ להצילו: טז או
 האנשים האלה רגשו על המלך
 ויאמרו למלך דע המלך כי דת
 למדי ופרס פי כל אסר וחק
 אשר המלך יקים אין לשנות: יז
 או המלך אמר ויביאו את דניאל
 וישליכוהו לגב האריות ויען
 המלך ויאמר לדניאל אלוהיה
 אשר אתה עובד אותו תמיד
 הוא יצילך: יח ותובא אכן אחת
 ותושם על פי הגב ויחתמה
 המלך בטבעתו ובטבעת שריו
 אשר לא ישנה דבר בדניאל:
 יט או הלך המלך להיכלו וקלן
 בצום וסמים לא הביא לפניו
 ושנתו נדה עליו: כ אז המלך
 עם שחר יקים בבקר ובחפזון
 אל גב האריות חלף: כא ובקרבו
 לגב אל דניאל בקול עצוב זעק
 ויען המלך ויאמר לדניאל:
 דניאל עבד א-ל חי אלוהיה
 אשר אתה עובד אותו תמיד,
 היכול להצילך מן האריות? כב
 אז דניאל עם המלך דבר המלך
 לעולמים חיה: כג אלוהי שלח

טעם ועל אסרא די רשמתי וזמנין
 תלתה ביומא בעא בעותה: טו אדין
 מלכא כדי מלתא שמע שגיא באש
 עלוהי ועל דניאל שם כל לשיובותה
 ועד מעלי שמשא הוא משתדר
 להצלותה: טז באדין גבריא אלה
 הרגשו על מלכא ואמרין למלכא דע
 מלכא די דת למדי ופרס די כל אסר
 וקיים די מלכא יקיים לא להשניה:
 יז באדין מלכא אמר והיתיו לדניאל
 ורמו לגבא די אריותא ענה מלכא
 ואמר לדניאל אלהך די אנת פלח
 לה בתדירא הוא ישיובנך: יח והיתית
 אכן חדה ושמת על פם גבא וחתמה
 מלכא בעזקתה ובעזקת רברבנהי די
 לא תשנא צבו בדניאל: יט אדין אזל
 מלכא להיכלה ובת טות ודחון לא
 הנעל קדמוהי ושנתה נדת עלוהי: כ
 באדין מלכא בשפרפרא יקים בנגהא
 ובהתפלה לגבא די אריותא אזל:
 כא וכמקרבה לגבא לדניאל בקל
 עצוב זעק ענה מלכא ואמר לדניאל
 דניאל עבד אלהא חיא אלהך די אנת
 פלח לה בתדירא היכל לשיובותך מן
 אריותא: כב אדין דניאל עם מלכא

מלל מלְפָא לְעֵלְמִין חַיִּי: כִּי אֱלֹהֵי שְׁלַח
מְלָאכָה וּסְגַר פֶּס אַרְיֹתָא וְלֹא חֲבִלוּנִי
כָּל קָבַל דִּי קְדַמּוּהִי זְכוּ הַשְׁתַּכַּחַת לִי
וְאַרְף קְדַמָּךְ מְלָפָא חֲבוּלָה לֹא עֲבַדְתִּי:
כִּי בִּאדִין מְלָפָא שְׁגִיָּא טָאב עֲלוּהִי
וְלִדְנִיָּאל אָמַר לְהִנְסָקָה מִן גְּבָא וְהִסַּק
דְּנִיָּאל מִן גְּבָא וְכָל חֲבַל לֹא הַשְׁתַּכַּח
בֵּה דִי הִימֵן בְּאַלְהֵיהּ: כִּי וְאָמַר מְלָפָא
וְהִיתִיו גְּבַרְיָא אֱלֹהֵי דִי אֲכֹלוּ קַרְצוּהִי
דִּי דְנִיָּאל וְלִגְב אַרְיֹתָא רְמוּ אֲנִין
בְּנִיהוּן וְנִשְׁיֵהוּן וְלֹא מָטוּ לְאַרְעִית
גְּבָא עַד דִּי שְׁלִטוּ בְּהוּן אַרְיֹתָא וְכָל
גְּרַמִּיהוּן הִדְקוּ: כִּי בִּאדִין דְּרִיּוּשׁ מְלָפָא
כָּתַב לְכָל עַמְמֵיָא אַמְיָא וְלִשְׁנֵיָא דִּי
דִּירִין בְּכָל אַרְעָא שְׁלֵמְכוּן יִשְׁגָּא: כִּי
מִן קְדַמֵּי שִׁים טַעַם דִּי בְּכָל שְׁלֵטָן
מְלֻכוּתֵי לְהוּן זִיעִין וְדַחֲלִין מִן קְדָם
אֱלֹהֵהּ דִּי דְנִיָּאל דִּי הוּא אֱלֹהֵא חַיָּא
וְקַיָּם לְעֵלְמִין וּמְלֻכוּתֵיהּ דִּי לֹא תַתְּחַבֵּל
וְשְׁלֵטְנָה עַד סוּפָא: כִּי מִשְׁיָיִב וּמְצַל
וְעַבְד אֲתִין וְתַמְהִין בְּשִׁמְיָא וּבְאַרְעָא
דִּי שְׁיָיִב לְדְנִיָּאל מִן יַד אַרְיֹתָא: כִּי
וְדְנִיָּאל דְּנָה הַצְּלַח בְּמְלֻכוּת דְּרִיּוּשׁ
וּבְמְלֻכוּת כּוֹרֶשׁ פְּרָסָאָה:

מְלָאכָו וּיְסַגְר אֶת פִּי הָאֲרִיֹת
וְלֹא חֲבִלוּנִי עַל אֲשֶׁר נִמְצְאָה לִי
לְפָנַי זְכוּת, וְאַרְף לְפָנֶיךָ הַמֶּלֶךְ
חֲבוּל לֹא עָשִׂיתִי: כִּי אִזּוּ הַמֶּלֶךְ
מְאֹד טוֹב עָלָיו וַיֹּאמֶר לְהַעֲלוֹת
אֶת דְּנִיָּאל מִן הַגֹּב וְהַעֲלֵה
דְּנִיָּאל מִן הַגֹּב וְכָל חֲבִלָה לֹא
נִמְצְאָה בּוֹ כִּי הָאֲמִין בְּאַלֹהֵיו:
כִּי וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ וַיְבִיאוּ אֶת
הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר הִלְשִׁינוּ
עַל דְּנִיָּאל וַיִּשְׁלִיכוּ לִגְב הָאֲרִיֹת
אוֹתָם אֶת בְּנֵיהֶם וּבְנֵיהֶם וְלֹא
הִגִּיעוּ לְקַרְקַע הַגֹּב עַד אֲשֶׁר
שְׁלִטוּ בָהֶם הָאֲרִיֹת וְאֵת כָּל
עַצְמוֹתֵיהֶם הִדְקוּ: כִּי אִזּוּ דְרִיּוּשׁ
הַמֶּלֶךְ כָּתַב לְכָל הָעַמִּים הָאֲמוֹת
וְהַלְשׁוֹנוֹת הַיּוֹשְׁבִים בְּכָל הָאָרֶץ
שְׁלֹמְכֶם יִרְבֶּה: כִּי מְלָפְנֵי הַיּוֹשֵׁם
צוּ כִּי בְּכָל שְׁלֵטוֹן מְלֻכוּתֵי יֵהוּ
חֲרָדִים וִירָאִים מְלָפְנֵי אֱלֹהֵיו
שֶׁל דְּנִיָּאל, כִּי הוּא אֱ-ל-חַי וְקַיָּם
לְעוֹלָמִים וּמְלֻכוֹתָו לֹא תִשְׁחַת
וְשְׁלֵטוֹנוֹ עַד הַסּוּף: כִּי מוֹשִׁיעַ
וּמְצִיל וְעוֹשֵׂה אוֹתוֹת וּנְפִלְאוֹת
בְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ אֲשֶׁר הִצִּיל אֶת
דְּנִיָּאל מִיַּד הָאֲרִיֹת: כִּי וְדְנִיָּאל
הָזֶה הַצְּלַח בְּמְלֻכוּת דְּרִיּוּשׁ
וּבְמְלֻכוּת כּוֹרֶשׁ הַפְּרָסִי:

פסוקים א-ו: הנאמנות היהודית למלכות

וְדַרְיוֹשׁ מְדָאָה קִבֵּל מַלְכוּתָא כְּבַר שְׁנֵין שְׁתַּיִן וְתַרְתֵּינָן. שְׁפָר קָדָם דְּרַיְוֶשׁ וְהַקִּים עַל מַלְכוּתָא לְאַחַשְׁדָּרְפָּנִיא מָאָה וְעֶשְׂרִין דִּי לְהוֹן בְּכָל מַלְכוּתָא. וְעַלְא מְנַהוֹן סְרַכִּין תְּלַתָּא דִּי דְנִיָּאל חַד מְנַהוֹן דִּי לְהוֹן אַחַשְׁדָּרְפָּנִיא אֲלִין יְהִבִּין לְהוֹן טַעְמָא וּמְלָכָא לָא לְהוּא נְזַק. אֲדִין דְנִיָּאל דְנָה הוּא מַתְנַצַּח עַל סְרַכִּיא וְאַחַשְׁדָּרְפָּנִיא כָּל קִבֵּל דִּי רוּחַ יִתִּירָא בֵּה וּמְלָכָא עֲשִׂית לְהַקְמוּתָהּ עַל כָּל מַלְכוּתָא. אֲדִין סְרַכִּיא וְאַחַשְׁדָּרְפָּנִיא הוּוּ בְּעִין עֵלָה לְהַשְׁפָּחָה לְדְנִיָּאל מִצַּד מַלְכוּתָא וְכָל עֵלָה וְשִׁחִיתָהּ לָא יִכְלִין לְהַשְׁפָּחָה כָּל קִבֵּל דִּי מְהִימָן הוּא וְכָל שְׁלוֹ וְשִׁחִיתָהּ לָא הַשְׁתַּכַּחַת עֲלוּהִי. אֲדִין גְּבַרְיָא אֲלֶף אֲמַרִין דִּי לָא נְהַשְׁפַּח לְדְנִיָּאל דְנָה כָּל עַלְא לְהוֹן הַשְׁפָּחָה עֲלוּהִי בְּדַת אֶלְהָה.

וְדַרְיוֹשׁ מְדָאָה קִבֵּל מַלְכוּתָא כְּבַר שְׁנֵין שְׁתַּיִן וְתַרְתֵּינָן. שְׁפָר קָדָם דְּרַיְוֶשׁ וְהַקִּים עַל מַלְכוּתָא לְאַחַשְׁדָּרְפָּנִיא מָאָה וְעֶשְׂרִין דִּי לְהוֹן בְּכָל מַלְכוּתָא. וְעַלְא מְנַהוֹן סְרַכִּין תְּלַתָּא דִּי דְנִיָּאל חַד מְנַהוֹן דִּי לְהוֹן אַחַשְׁדָּרְפָּנִיא אֲלִין יְהִבִּין לְהוֹן טַעְמָא וּמְלָכָא לָא לְהוּא נְזַק. אֲדִין דְנִיָּאל דְנָה הוּא מַתְנַצַּח עַל סְרַכִּיא וְאַחַשְׁדָּרְפָּנִיא כָּל קִבֵּל דִּי רוּחַ יִתִּירָא בֵּה וּמְלָכָא עֲשִׂית לְהַקְמוּתָהּ עַל כָּל מַלְכוּתָא. אֲדִין סְרַכִּיא וְאַחַשְׁדָּרְפָּנִיא הוּוּ בְּעִין עֵלָה לְהַשְׁפָּחָה לְדְנִיָּאל מִצַּד מַלְכוּתָא וְכָל עֵלָה וְשִׁחִיתָהּ לָא יִכְלִין לְהַשְׁפָּחָה כָּל קִבֵּל דִּי מְהִימָן הוּא וְכָל שְׁלוֹ וְשִׁחִיתָהּ לָא הַשְׁתַּכַּחַת עֲלוּהִי. אֲדִין גְּבַרְיָא אֲלֶף אֲמַרִין דִּי לָא נְהַשְׁפַּח לְדְנִיָּאל דְנָה כָּל עַלְא לְהוֹן הַשְׁפָּחָה עֲלוּהִי בְּדַת אֶלְהָה.

למה מצוין בפסוק הראשון מניין השנים? בסדר עולם רבה מובא (פרק כח):

מה תלמוד לומר כְּבַר שְׁנֵין שְׁתַּיִן וְתַרְתֵּינָן? אלא יום שנכנס נבוכדנצר להיכל בימי יהויכין נולד שטנו, והוא דריוש.

המלכות מתחילה להתפורר ולהתפרק לא בסוף ימיה, אלא כבר ברגעי גאוותה, כשמרימה ראשה יתר על המידה, כשמרשה לעצמה לפגוע בקודש ולרמוס אותו בגאוה - זו התחלת חורבנה.

מתוך "חזון וחלומות" - הרב שלומי בדש

לרכישת ספרים: <https://shop.yhb.org.il>

אנו עוברים למלכותו של דריוש מלך פרס, ושם אנו מוצאים את דניאל מופקד על כל ענייני המלכות. הוא המוציא והמביא בכל ענייני הממלכה, בדומה ליוסף בשעתו. דניאל מתנהל ביחס למלכות בנאמנות הראויה לציון, ודבר זה גורם לאחשדרפנים "לצאת מדעתם". הם מחפשים עילה כלשהי להעברתו של דניאל מתפקידו, פגם כלשהו או מעשה רמאות, אך אין הם מוצאים דבר. אין בדניאל שום דופי שיכול להצדיק חקירה פלילית נגדו, וְכֵן עָלָה וְשָׁחִיתָהּ לֹא יִכְלִין לְהִשְׁפָּחָהּ".

נאמנותו של דניאל מצריכה הסבר. הרי זו מלכות פרס, לא מלכות בית דוד או מלכות אחרת המקיימת באורחותיה תורה ומצוות, ובכל זאת, מהתנהלותו של דניאל נראה שחשוב לו מאוד להיות נאמן. מדוע, מקפיד דניאל על נאמנות למלכות כזו? מניין באה נאמנות זו והאם יש לה ערך?

נראה כי הנאמנות של דניאל אינה נובעת מאישיותו הפרטית, אלא מעצם היותו יהודי. הבחנה זו אינה מפתיעה, שהרי יהודים בכל הדורות היו ידועים בנאמנותם לשלטון. התנהגות זו כלפי המלכות שייכת באופן מהותי לעם ישראל ולתודעתו. הוא יודע שלכל אומה יש תפקיד על במת ההיסטוריה - יש עידן שבו בבל היא המולכת, ויש עידן שפרס היא המולכת. תודעה זו מעצבת את היחס של עם ישראל כלפי המקום שבו הוא חי בגלות. העם היהודי המפוזר בארצות תבל חדור כל כך בתודעה של תיקון עולם, ובתודעה של תפקיד אלוהי לכל גורם בהוויה לגילוי שם ה', עד שפעמים רבות הוא מבין את הפרסיות טוב יותר מהפרסי ואת הבבליות טוב יותר מהבבלי. הוא מעמיק להבין מהי התרומה של הבבליות לעולם, ולמה היא נחוצה דווקא עכשיו, והבנה זו היא הגורמת לו להיות נאמן כל כך לאומה הזרה שבה הוא חי ולתרבותה.⁵¹

51. איננו יכולים לומר בוודאות מה האידאה שהביאה עמה האומה הפרסית לאנושות. מעיון בספרנו ובמגילת אסתר אפשר להציע שפרס תרמה לעולם את החוק והסדר. בבל, שקדמה לה, התאפיינה בדיקטטור אכזר. יש מעלה גדולה לשלטון יחיד, אך גם סכנה גדולה. פרס מציעה שיטה ומנגנון אחר, חוק שגם המלך כפוף לו. זה עשוי להבטיח יציבות לטווח ארוך, אך גם מסוכן כשמששתעבדים לחוק ולמסגרת, גם על חשבון המוסר.

דוגמה מאלפת לתופעה זו התקיימה בדור שלפני השואה, ביחס בין התרבות הגרמנית ובין היהודים שהיו נושאי דגלה בכל העולם. כתב על זאת מוריץ גולדשטיין בכתב העת לאומנות קונסטטוארט

מנגד, כשהמלכות הופכת מנוונת או מרושעת, ונעשית מנוגדת למגמתה וייעודה, אזי היהודים הופכים להיות הראשונים שמציתים את המהפכה. אם בפריז אנשים גוועים ברעב ברחובות, ובמקביל בבית המלכות מקיימים נשפים מלאי שפע בבזבז נורא, זה כבר בלתי-נסבל. במצבים כאלה היהודים יתקוממו, אבל מלבד מקרים קיצוניים כאלה - היהודים יהיו נאמני המלכות והסדר המשטרי, פטרייטים הנושאים בגאווה תפילה לשלום הקיסר ירום הודו.

כשדניאל טוען בסוף הפרק לדריוש שהוא לא עשה דבר נגדו, "וְאִף קָדְמָךְ מְלִכָא חָבוּלָה לָא עֲבַדְתָּ" (פסוק כג), אין הוא משקר ואין הוא מנסה למצוא חן בעיני המלך. אף שדניאל אכן התפלל בניגוד לציווי המלך, דניאל מבהיר שאילו הייתה בתפילתו פגיעה במלך - הוא לא היה מתפלל, שכן בהימנעות מהתפילה אין איסור תורה.⁵² בדבריו אלה הוא בא להבהיר עיקרון זה לדריוש: מי שנאמן לשמים - נאמן למלך.

כדי להבין זאת יותר, צריך להעמיק ולדעת שהראייה האידיאולוגית מעוגנת במבנה הנפש של איש ישראל. אצל יהודי, בשורש הנפש נמצאת הענווה, זאת לעומת הנטייה האנושית הרגילה שהנקודה השורשית שבנפשה היא לבטא את עצמה.

על פי רוב, מגמת עם ישראל היא טובת העולם, תיקונו ושכלולו, לפני טובת עצמו. זהו מרכיב מרכזי בתודעתנו, ומרכיב זה קודם להרבה שיקולים קטנים ואינטרסנטיים. כאשר השורש הנפשי טמון במידת הענווה, ממילא השאלה העומדת בבסיס חייו של האדם הישראלי היא: מה תפקידי בעולם? כיצד אני יכול לתרום ליישובו של העולם ולתיקונו? כך פועלת המחשבה היסודית בנפש הישראלית. לכן נמצא יהודים רבים הפועלים בנאמנות רבה לדור ולממלכה שבהם הם מצויים.

(מרץ 1912): "אנחנו היהודים מנהלים את הנכסים הרוחניים של עם שאינו מכיר בזכותנו וביכולתנו לעשות זאת". ראו באריכות ובפירוט בספרו של שאול פרידלנדר - "גרמניה הנאצית והיהודים", הוצאת עם עובד 1989, עמ' 98-101.

52. להלן נראה כי לפי ההלכה דניאל היה יכול להימנע מהתפילה, וכאן נברר מדוע בכל זאת הוא סיכן את נפשו והתפלל.

כאשר אדם מישראל מתנהג על פי המניע הבסיסי שלו, לדאוג לטובת העולם, אגב זה הוא גם נבנה באופן אישי בצורה הטובה ביותר. אין סתירה בין הדאגה לכלל ובין בניינו האישי, אלא אדרבה - מכיוון שהרצון הפרטי משני לטובת הכלל ותלוי בה, הוא נעשה גדול יותר.

לעומת זאת, הנטייה המצויה אצל רוב האנשים הפוכה. לנגד עיניהם עומד בראש ובראשונה האינטרס האישי. כאשר הגוי חושב על דרך פעולה, בדרך כלל הוא יקדים את התועלת שתצמח לו עצמו לתועלת הציבורית. לעיתים הוא יהיה מוכן לרמוס אחרים בשביל להתקדם ולצבור כוח.

כשמאה ועשרים האחשדרפנים והיועצים מנסים להפיל את דניאל, הם לא חושבים שאם יעבירו את דניאל מתפקידו, הממלכה תתנהל טוב יותר. טובת הממלכה אינה מעניינת אותם. העניין שלהם אישי לחלוטין: לפתור את המציאות הבלתי־נסבלת שבה יהודי נמצא מעליהם.⁵³

הרב קוק זצ"ל כותב כי אישיות מוסרית ישרת־מצפון מעיקה על נושאי תרבות החול. אמנם גם בקרבם טמונה תביעה מוסרית, אלא שמהלך חייהם כובש אותה. דמות מוסרית כמו דניאל מקשה על מצפונם של אנשי המלוכה ורובצת עליהם, היא מהווה קושיה על התנהגותם ומהלך חייהם.⁵⁴ כידוע, קושיות צריך לתקן, ובמקרה זה, מבחינתם, התירוץ המוצלח הוא לחסל את הקושיה. אולי זה שורש השנאה הכבושה לישראל. רמז לעומק העימות מול אותם אחשדרפנים ויועצים מצוי בדברי חז"ל (שוחר טוב סה, א):

ואילו היו יכולין לעלות לחתור ברקיע היו חותרין, שנאמר (תהלים עה, ו): בְּכַשְׁיִל וּבְכִלְפֹת יִהְיֶה לְמוֹן. ובשביל שאינן יכולין לעלות למעלה, היו עושין למטה, שנאמר (שם ב, ב): יִתְנַצְּבוּ מִלְכֵי אֶרֶץ וְרוֹזְנִים

53. גם אם בראש הפרמידה היה עומד גוי, ייתכן שהיו מקנאים בו, אבל מודגשת בדבריהם האנטישמיות (פסוק יד): "די דניאל די מן קני גלותא די יהוד".

54. כך גם דניאל שלנו, ה' יקום דמו, שלכבודו הספר הזה. מה רצו מבקשי נפשו? וכי ירשו הם את ילדיו או את כספו? אלא מבקשים הם לסלק את התביעה המוסרית המופנית כלפיהם בעצם נוכחותו. כשרואים אותו - הם רואים מולם חיים של חסד, חיים של שלום, חיים של צניעות, של אור ואהבה, והם מסתווים ולא עומדים בזה.

נוסדו יחד. ולפי שלא היו יכולים למעלה, היו נוטלים עצה בדניאל, שנאמר (דניאל ג, ח): אֲתִיעֲטוּ כָּל סָרְכֵי מַלְכוּתָא וְגו'.

שרי המלך מבקשים להתעמת עם עצם המוסר והרצון הטוב, אך מכיוון שעזימות כזה אינו אפשרי, הם תוקפים את מי שמייצג את המוסר. כך הם מבקשים למצוא, על פי החוק, דרך שבעזרתה יוכלו להתנכל לדניאל ולהשליכו למוות בגוב האריות. זהו עומק האנטישמיות.⁵⁵

פסוקים ז-י: חוצפתם של האחדרפנים

<p>אֲדִין סָרְכֵי וְאַחַדְרַפְנֵי אֶלֶן הֲגָשׁוּ עַל מַלְכָּא וְכֵן אָמְרוּ לֵה דְרִינֵשׁ מַלְכָּא לְעֵלְמִין חַיִּי. אֲתִיעֲטוּ כָּל סָרְכֵי מַלְכוּתָא סְגִנֵּי וְאַחַדְרַפְנֵי הַדְּבָרֵי וּפְחֻתָּא לְקִימָה קְזִים מַלְכָּא וּלְתַקְפָּה אָסֵר דִּי כָּל דִּי יִבְעֵה בְּעוּ מִן כָּל אֱלֹהֵי וְאַנְשֵׁ עַד יוֹמִין תְּלַתִּין לָהֶן מְנַף מַלְכָּא יִתְרַמָּא לְגַב אַרְיֹתָא. כְּעַן מַלְכָּא</p>	<p>אֲדִין סָרְכֵי וְאַחַדְרַפְנֵי הֲגָשׁוּ עַל מַלְכָּא וְכֵן אָמְרוּ לוֹ דְרִינֵשׁ מַלְכָּא לְעוֹלָמִים יְחִיָּה. הַתִּיעֲצוּ כָּל וְיָרִי הַמַּלְכוּת סְגִנֵּי וְאַחַדְרַפְנֵי הַיּוֹעֲצִים וְהַפְּחוֹת לְהַקִּים חֵק מַלְכָּא וּלְחַזֵּק אִסוּר כִּי כָּל אִשְׁר יִבְקֹשׁ בְּקִשָּׁה מִן כָּל אֱלֹהֵי וְאִדְם עַד יָמִים שְׁלֹשִׁים חַוִּץ מֵאִשְׁר מִמֶּנָּה הַמַּלְכָּא יִשְׁלָף לְגַב הָאֲרִיֹת. עֲתָה</p>
--	--

55. ההיסטוריה מלאה בדוגמאות של שונאי ישראל שלא יכלו לסבול שיהודי עומד בראש הסולם, ובפרט יהודי ששומר על אמונתו. דוגמה מפורסמת היא יוֹהָן זִיס אופנהיימר, "היהודי זיס", יועצו הכספי של קרל אלכסנדר, דוכס וירטמברג במאה השמונה עשרה למניינם. בתפקידו ההיסטורי של זיס, הוא הפך את הדוכסות שעליה היה ממונה לממלכה בעלת כלכלה מודרנית. כדי להתאים את הכלכלה הכושלת של וירטמברג לבזבזנות המופלגת של הדוכס קרל אלכסנדר, הנהיג זיס חידושים מפתיעים ומעוררי השתאות עד שהעמיד את הדוכסות במצב כלכלי מזהיר. הוא ייסד תעשייה מפותחת וכן את הבנק הראשון של הדוכסות, וניהל אותו בעצמו. ההצלחה של זיס בהעמדת הממלכה על רגליה, בתוספת הצלחתו הכלכלית האישית כתוצאה מכך, עוררו צרות עין ושנאה כלפיו. ואכן, כאשר מת קרל אלכסנדר במפתיע, נעצר היהודי זיס בו ביום והועמד לדין באשמות בגידה, גזל אוצר המדינה ועוד. בימי מאסרו הוא שב ליהדותו, סירב להתנצר כדי לקבל חנינה ולבסוף הומת על קידוש השם. אפשר לומר שמייסד המודל הזה, של יהודי העומד בראש הממלכה ושומר על אמונתו ונאמנתו ליהדות, היה דניאל.

תְּקִימִים אֶסְרָא וְתִרְשָׁם כְּתָבָא דִּי לָא
 לְהִשְׁנִינָה כְּדַת מְדִי וּפְרִס דִּי לָא
 תַּעֲדָא. כָּל קָבַל דְּנָה מִלְּפָא דְרִיּוּשׁ
 רְשָׁם כְּתָבָא וְאַסְרָא
 הַמֶּלֶךְ תְּקִימִים אֶת הָאִסּוּר
 וְתִרְשָׁם אֶת הַכְּתָב שֶׁלֹּא
 לְשִׁנוֹת כְּדַת מְדִי וּפְרִס
 אֲשֶׁר לֹא תַעֲבֹד. עַל כֵּן
 הַמֶּלֶךְ דְרִיּוּשׁ רְשָׁם הַכְּתָב
 וְהָאִסּוּר.

ראוי לציין, שבפסוק ז' קוראים למלך בשמו. לעומתו, אצל נבוכדנצר לא מצאנו שמעזים להשתמש בשמו - תמיד 'המלך'. דבר זה מבטא את החשש שהם מרגישים מפניו. ואכן, ניתן לראות שהם מצליחים לסנדל את דריוש בחוק המנוגד לרצונו. לנבוכדנצר זה לעולם לא יכול היה לקרות. חוק שלא ניתן לשינוי מלמד על חולשה של השליט.

לא זו בלבד, שמגמתם של האחשדרפנים רודפי דניאל אגואיסטית, ולא רק שנאמנותו של דניאל למלכות מקוממת אותם, אלא שהם גם מציגים בציניות את עצמם לפני המלך כנאמניו וכשוחרי טובתו. אף שהתנגדותם לדניאל נשענת על הנאמנות שלו למלך, הם אינם מתביישים לפנות אל המלך בשם טובת הממלכה, כביכול. הם מייעצים לו לגזור גזרה כדי לפאר את שמו, כמו שמובא במדרש (שחר טוב שם):

אמר ליה: לכך אין אתה מלך, כל המלכים גוזרין גזירות ונותנין דתין... ואתה לא גזרת מימין. כיון ששמע כן השלים עמהם.

האחשדרפנים הגדילו לעשות, והציעו שהמלך יאסור פנייה בתפילה ובבקשה לגורם אחר מלבדו. הם מייעצים לו למעשה להעמיד את עצמו כאלוהי האלוהים, תוך התעלמות מהנזק האדיר שיכולה עצה כזו לגרום למלכות. ואולי מקופלת בהצעתם גם כמיהה פנימית להכפיף, כביכול, את האל לפני האדם.

פסוקים יא-יב: נקודת התורפה של דניאל - נאמנות לה'

וְדַנְיָאֵל כְּדִי יָדַע דִּי רְשָׁיִם כְּתָבָא עַל
 לְבִיתָהּ וְכִיּוֹן פְּתִיחֹן לָהּ בְּעֵלִיתָהּ נִגְדַּד
 יְרוּשָׁלַם וְזַמְנִין תִּלְתָּהּ בְּיוֹמָא
 וְדַנְיָאֵל פְּאֲשֶׁר יָדַע כִּי
 נְרָשָׁם הַכְּתָב נִכְנַס לְבֵיתוֹ
 וְחִלּוֹנוֹת פְּתוּחִים לוֹ
 בְּעֵלְיָתוֹ נִגְדַּד יְרוּשָׁלַם

מתוך "חזון וחלומות" - הרב שלומי בדש

לרכישת ספרים: <https://shop.yhb.org.il>

וּמְנִים שְׁלֹשָׁה בְּיוֹם הוּא
 כּוֹרֵעַ עַל בְּרַכְיוֹ וּמִתְפַּלֵּל
 וּמוֹדֶה לְפָנֵי אֱלֹהָיו, כְּאֲשֶׁר
 הָיָה עוֹשֶׂה מִלְּפָנָיו זֶה.
 אִזּוֹ הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה רָגְשׁוּ
 וּמִצְאוּ אֶת דְּנִיָּאל מִבְּקֶשׁ
 וּמִתְחַנְּנֵן לְפָנָיו אֱלֹהָיו.
 הוּא בְּרָךְ עַל בְּרִכּוֹהִי וּמִצְלָא וּמוֹדָא
 קֻדָּם אֱלֹהֵהּ כָּל קָבֵל דֵּי הוּא עָבַד מִן
 קֻדְמַת דְּנָה. אֲדוּן גְּבַרְיָא אֵלֶּה הִרְגְּשׁוּ
 וְהִשְׁפַּחוּ לְדְנִיָּאל בְּעֵא וּמִתְחַנְּנֵן קֻדָּם
 אֱלֹהֵהּ.

כאמור, ספר דניאל הוא ספר הדרכה לגלות. שני ספרים מורים לנו על ההתנהלות היהודית בגלות - דניאל ואסתר. אך יש הבדל ביניהם: במגילת אסתר ההדרכה היא ברמה הלאומית; הגזרה היא על כל היהודים, היהודים כולם מתמודדים עמה והחשש הפרטי של אסתר נדחה מול האינטרס הלאומי. בספר דניאל, לעומת זאת, ההדרכה היא בעיקר כלפי היהודי הפרטי שנמצא בגלות. איך הוא שורה, איך הוא חי שם, כיצד הוא מתנהל בסביבת הגויים - ועם זאת נשאר יהודי. גם בפרק זה אנו למדים על התנהלותו של היהודי בגלות, דרך הקפדתו של דניאל על התפילה, חרף גזרת המלך.

כיוון שהיועצים והאחשדרפנים אינם מוצאים שום מום או שחיתות להאשים בהם את דניאל, הם מבינים שעליהם ליצור עימות בין אמונתו לעבודתו - בין אלוהיו ובין המלכות - ואז יוכלו למצוא עילה להפלתו.

אכן, הנאמנות לה' היא "חולשתו" של דניאל, אך זהו גם היתרון שלו. הוא יהודי, לפני הכל וגם אחרי הכל. יהדותו מתבטאת בשמירה על גדרי עבודת ה' בלי להתפשר כלל. הוא מתפלל שלוש תפילות ביום, ואפשר לשער שאם הוא מקפיד על התפילה, מן הסתם הוא גם מניח תפילין, מתעטף בציצית, שומר שבת וכשרות ומקפיד על כל תרי"ג המצוות. בזאת הוא מבדיל את עצמו מסביבת הגויים.

שמירת המצוות של דניאל אינה מובנת מאליה כלל. הרי דניאל גלה בילדותו, וכבר עשרות שנים הוא מצוי בגלות. כמה זמן הוא כבר הספיק להיות בבית אביו? הוא לא זכה לעשרות שנים של שימוש תלמידי חכמים, ואפילו את החיים היהודיים בבית הוריו בקושי הספיק לחוות, ועם כל זאת הוא נשאר דבק באמונתו. הדבקות של דניאל בעבודת ה' שלו נמשכת גם כאשר המצב הופך להיות מסוכן ביותר.

מתוך "חזון וחלומות" - הרב שלומי בדש

לרכישת ספרים: <https://shop.yhb.org.il>

מכון הר ברכה

מדוע דניאל מסר את הנפש על מצווה דרבנן?

כאמור, דניאל משרטט לפנינו את ה"שולחן ערוך" של הגלות, הדרכה כיצד על היהודי לנהוג בין הגויים. אחד מעקרונותיו של שולחן ערוך זה, יתברר לנו מתוך התבוננות במעשה זה של דניאל - מסירות הנפש על התפילה.

מהפסוקים ומדברי חז"ל שעליהם, נראה כי דניאל מתעקש להתפלל, אף שביכולתו להיפטר מהתפילה מדין פיקוח נפש הדוחה את כל המצוות. יתרה מזאת, הרמב"ן סובר שרק בעת צרה יש חיוב להתפלל מדאורייתא, וגם לפי הרמב"ם, הסובר שמצווה מן התורה להתפלל, אין חובה מדאורייתא להתפלל יותר מפעם ביום, וניתן לצאת ידי חובה בבקשה קצרה לישועה (ראו פניני הלכה תפילה א, ד). על כל פנים, גם אם החובה היא מדאורייתא, אין זו מצווה שנצטוונו עליה ביהרג ובל יעבור, ובמקרה זה היה מותר לדניאל להימנע מלהתפלל כדי לא לסכן עצמו. מדוע דניאל סיכן עצמו בכל זאת?

המלבי"ם אומר שהייתה פה טעות: דניאל התכוון בתפילתו רק לְשַׁבַּח ולהודאה ולא לבקשה, וממילא לא עבר על מצוות המלך, מה שאומר שלא היה בכוונתו להסתכן בגלל תפילה דרבנן. הרלב"ג עונה ואומר שדניאל לא שיער שיתפסו אותו; הוא התפלל בתמימות בביתו, מבלי לדעת שעורכים תצפיות עליו. שני תירוצים אלו קשים ואינם מתיישבים בקלות עם פשט הפסוקים. גם מדברי חז"ל עולה אחרת (שחר טוב שם):

כשהגיע המנחה התחיל להתפלל, אמר: בשביל אלו הרשעים אינו מתפלל! לכך נאמר (דניאל ו, טו): מְעַלֵּי שְׁמַיָא.

לפי המדרש דניאל חיכה עד לרגע האחרון בתקווה שהתצפיתנים ילכו, אך לבסוף התפלל. אם כן, ברור מהמדרש שדניאל ידע שרואים אותו, ושהוא מסכן את עצמו. זה אומר דורשני: כיצד דניאל מסר את נפשו על מצווה דרבנן?

למדנו שחובה למסור את הנפש על שלוש עברות: עבודה זרה, גילוי עריות ושפיכות דמים. הרמב"ם (הלכות יסודי התורה ה, ד) פוסק שרק על עברות אלו מותר למסור את הנפש ועל אחרות לא, ואם אדם נהרג בגלל עברות אחרות

- הוא מתחייב בנפשו. לא לשווא נקבע כך: התוכניות של עם ישראל הן ארוכות טווח, ואין זו חכמה לנצח קרב קטן ולהפסיד במלחמה הכוללת. לכן פוסק הרמב"ם שלפעמים חובה לעבור על מצווה כדי שנישאר בחיים ונמשיך לצעוד לתיקון עולם.

עם זאת ה'כסף משנה', בהתייחסו לדברי הרמב"ם, מציין פוסקים רבים הסוברים כי על שאר המצוות מותר להיהרג - אלא שאין זו חובה, ואם נהרג - צדקה תיחשב לו. אמנם, הוא מוסיף בשם ה'נימוקי יוסף' שאפילו לדעת הרמב"ם שיש איסור להיהרג על שאר המצוות, אם מדובר באדם גדול, חסיד וירא שמים - במקרה שהוא רואה חשיבות למסור את הנפש באותה שעה, הרי זה קידוש השם, ובמצב זה אפילו מסירות נפש על מצווה קלה מותרת. כך יכולים אנו להסביר גם את מעשה חנניה מישאל ועזריה, אף לדעת הסוברים שפסלו של נבוכדנצר לא היה פסל של עבודה זרה.

מכאן נשוב לתפילתו של דניאל. התפילה הייתה חשובה לו, והגמרא אף לומדת מתפילתו כמה וכמה הלכות מהלכות תפילה. כאן המקור לחובת הפנייה לכיוון ירושלים,⁵⁶ והמקור לכך שנכון שיהיו חלונות בבית הכנסת ועוד (ברכות לא, א). ועדיין, התפילה מצד עצמה לא הייתה אמורה לגרום לדניאל לשים נפשו בכפו. יש לומר כי דניאל הבין שבמעשה זה הוא מציל את הדור, וממילא, את עם ישראל לדורותיו. כפי שאומר ה'נימוקי יוסף' על אדם גדול הנמצא במצב שנדרש ממנו לקדש את שם ה': כפי שמרדכי התעקש לא לקום ולא לזוע מפני המן, גם דניאל מבין את גודל השעה. הוא מבין שאם רדיפתו בשל אמונתו תצליח, היא תצבור תאוצה ותהפוך למגמה של גזרות דת נגד ישראל שאי-אפשר יהיה לעמוד בפניהן. הוא חש מחויב לסתום את הסכר לפני שייפרץ, תוך מסירות נפש. וכן אומרים חז"ל בהמשך המדרש:

56. כשאנו מכוונים את כל תפילותינו לירושלים, אנו מביעים בכך את עומק הבקשות שלנו - כל בקשותינו מכוונות לבניין ירושלים ולגאולה השלימה. כשאני מבקש בריאות או פרנסה, דעת או דין ברשעים - הכל הכל מכוון לירושלים ולתיקון העולם.

מה אם בשביל התפלה, שאין חייבין עליה לא כרת ולא מיתה
עשו כך - שאר מצות שחייבים עליהם כרת ומיתה, על אחת כמה
וכמה.

חשיבותו של מעשה הנעשה במסירות נפש גדולה לאין ערוך מחשיבותו
של אותו מעשה בזמן אחר. אחרי שנחשון בן עמינדב קפץ לים סוף, למשל,
העולם כבר לא היה אותו עולם; עתה הוא עולם שבו חוקי הטבע אינם
עומדים בפני המציאות האלוהית. כך, גם לאחר מעשהו של דניאל, התברר
שהתפילה ועבודת ה' הן ערכים שאינם כפופים למציאות הטבעית, אלא
מעצבים אותה (ראו לקמן פרק ט').

דוגמה נוספת למסירות נפש משנה מציאות היא סיפורו המפורסם של הגרף
פוטוצקי. הגרף פוטוצקי היה אציל פולני שהתגייר בתקופתו של הגר"א.
מכיוון שמי שהתגייר אז היה נידון למוות, הגיור שלו נעשה בסתר. לדאבון
הלב, הוא נתפס בכל זאת ונידון לשריפה. למרות כל ההבטחות לעושר
מופלג אם יחזור בו, ולמרות העינויים הקשים, הוא לא הסכים לחזור בו.
עד הרגעים האחרונים לפני עלייתו על המוקד ניסו הכמרים לשכנעו - אך
ללא הצלחה, עד אשר בזעקת "שמע ישראל" קפץ לאש הבורעת. הגאון
מווילנה אמר אחר כך, כי כשהגרף פוטוצקי מסר את נפשו על קידוש שם
ה' - בטלה רוח טומאה מן העולם. רוח הטומאה השורה על האדם הקם
מהשינה, שבגללה הזהירו הפוסקים להניח בטלה ליד המיטה בלילה, כדי
שלא ללכת ארבע אמות ללא נטילת ידיים - בטלה. לדעת הגאון מוויילנה,
אותו מעשה של מסירות נפש על קידוש שם ה', שינה את המציאות ממש
(פניני הלכה תפילה ח, ג).

הדבר שעליו מחליט דניאל למסור את נפשו ולקדש שם שמים הוא התפילה.
הדבר נחוץ דווקא עכשיו, ערב הקמתו בפעם השנייה של בית המקדש,
שנקרא "בית תְּפִלָּה" (ישעיהו נג, ז). בשעה גורלית זו חשוב לדניאל להרים את
התפילה לגובה אחר לחלוטין. חשוב לו שידברו על התפילה בכל העולם.
גם קודם לכן ידעו היהודים שדניאל מתפלל, אך זה לא משך תשומת-לב
מרובה. כעת, כאשר בכל העולם התרבותי שיחת היום תהיה על כך שאלוהי

דניאל הציל אותו בנס מופלא כי הוא לא הסכים לוותר על התפילה, יתבהר לעיני כל העולם מקומה המרכזי של התפילה. זה מה שדניאל רצה.

פסוקים יג-טו - התחבולה וניסיונות המלך למלט את דניאל

אִז נִגְשׂוּ וַיֹּאמְרוּ לְפָנָיו
הַמֶּלֶךְ עַל אֲסֹר הַמֶּלֶךְ הַלֵּא
אֲסֹר רְשִׁמַת אֲשֶׁר כָּל אִישׁ
אֲשֶׁר יִבְקֹשׁ מִכָּל אֱלֹהִים
וְאֵדָם עַד יָמִים שְׁלֹשִׁים
חוּץ מֵאֲשֶׁר מִמֶּנּוּ הַמֶּלֶךְ
יִשְׁלַח לִגְב הָאֲרִיֹּת וַיַּעַן
הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר נִכּוֹן הַדָּבָר
כִּדָת מְדֵי וּפְרַס אֲשֶׁר לֹא
תַעֲבֹר. אִז עָנּוּ וַאֲמְרוּ לְפָנָיו
הַמֶּלֶךְ כִּי דְנִיָּאל אֲשֶׁר מִבְּנֵי
גְלוּת יְהוּדָה לֹא שָׁם עָלָיו
הַמֶּלֶךְ לִב וְעַל הָאֲסֹר אֲשֶׁר
רְשִׁמַת וְזִמְנִים שְׁלֹשָׁה בַיּוֹם
מִבְּקֹשׁ בְּקוֹשְׁתוֹ. אִז הַמֶּלֶךְ
כָּאֲשֶׁר אֶת הַדָּבָר שָׁמַע
וַיֵּרַע לוֹ מְאֹד וַיִּשֶׁם אֶת
לְבוֹ עַל דְּנִיָּאל לְהַצִּילוֹ וְעַד
בּוֹא הַשָּׁמֶשׁ הָיָה מִתְאַמֵּץ
לְהַצִּילוֹ.

בְּאֲדֹן קְרִיבוֹ וַאֲמְרוּ קִדְּם מֶלֶכָא עַל
אֲסֹר מֶלֶכָא הֵלֵא אֲסֹר רְשִׁמַת דִּי כָל
אֲנָשׁ דִּי יִבְעֵה מִן כָּל אֱלֹהִים וְאֲנָשׁ עַד
יוֹמִין תְּלַתִּין לְהֵן מִנְּךָ מֶלֶכָא יִתְרַמָּא
לְגֹב אֲרִיֹּתָא עֲנָה מֶלֶכָא וַאֲמַר
יִצְיָבָא מִלְּתָא כְּדָת מְדֵי וּפְרַס דִּי
לָא תַעֲבֵדָא. בְּאֲדֹן עָנּוּ וַאֲמְרוּ קִדְּם
מֶלֶכָא דִּי דְנִיָּאל דִּי מִן בְּנֵי גְלוּתָא
דִּי יְהוּד לָא שָׁם עָלָה מֶלֶכָא טַעַם
וְעַל אֲסֹרָא דִּי רְשִׁמַת וְזִמְנִין תְּלַתָּה
בְּיוֹמָא בְּעָא בְּעוּתָה אֲדֹן מֶלֶכָא כְּדִי
מִלְּתָא שָׁמַע שְׂגִיָא בְּאִשׁ עֵלוּהִי וְעַל
דְּנִיָּאל שָׁם כָּל לְשׁוֹזְבוּתָה וְעַד מְעַלִּי
שְׁמָשָׁא הָנָא מְשִׁתְּדֵר לְהַצִּילוּתָה.

מפסוק י"ג נראה שהם באו אל המלך בתחבולה, ובהמשך נראה שהמלך מנסה להציל את דניאל. יש מפרשים שהמלך ניסה לשחד את השרים כדי לשחרר את דניאל, ויש מפרשים שניסה לטעון שהם לא נאמנים, שהרי הוא מכיר את דניאל. בכל אופן, טענתם היא שאם לא יעניש את דניאל יפגע בקדושת שלטון החוק, וזה יעמיד בסימן שאלה את כל מלכותו.

פסוקים כב-כט: האמת - והאמת לאמתה

אז דניאל עם המלך דבר המלך לעולמים יחיה. אלוהי שלח מלאכו ויסגר את פי האריות ולא חבלוני על אשר נמצאה לי לפנני ואת, ואף לפניה המלך חבול לא עשיתי. אז המלך מאד טוב עליו ויאמר להעלות את דניאל מן הגב והעלה דניאל מן הגב וכל חבלה לא נמצאה בו כי האמין באלוהיו. ויאמר המלך וביאו את האנשים האלה אשר הלשינו על דניאל וישליכו לגב האריות אותם את בניהם ונשיהם ולא הגיעו לקרקע הגב עד אשר שלטו בהם האריות ואת כל עצמותיהם טחנו.

אז דניאל עם מלכא מלל מלכא לעלמין חיי. אלהי שלח מלאכה ויסגר פם אריותא ולא חבלוני כל קבל די קדמוהי זכו השתכחת לי ואף קדמו מלכא חבולה לא עבדת. באדון מלכא שגיא טאב עלוהי ולדניאל אמר להנסקה מן גבא והסך דניאל מן גבא וכל חבל לא השתכח בה די הימן באלהה. ואמר מלכא והיתיו גבריא אלהי די אכלו קרצוהי די דניאל ולגב אריותא רמו אנון בניהון ונשיהון ולא מטו לארעית גבא עד די שלטו בהון אריותא וכל גרמיהון הדקו.

דניאל מושלך לגוב האריות למורת רוחו של המלך, ושוהה שם לילה שלם. המלך, שדואג לדניאל וחפץ בשלומו צם ולא ישן כל הלילה, קם עם שחר ורץ אל גוב האריות. הוא מגלה שדניאל עדיין חי, מוציא אותו מהבור ומצווה לזרוק את מוציא דיבתו לאריות.

מה גרם לשינוי בהתנהלותו של המלך? הרי מלכתחילה הוא ידע שדניאל נאמן לו, ומוציאי דיבתו שקרנים ואינם נאמנים למלך. אם היה הדבר תלוי בו, היה מעדיף מלכתחילה להרוג את אותם רשעים ולקיים את דניאל. מה מבע זאת ממנו? החוק! והרי גם לאחר זריחת השמש, החוק עדיין שריר וקיים! אמנם, הוא ראה במו עיניו שדניאל ניצל, אבל כיצד זה משפיע על החוק המלכותי? איזה חוק חדש מתיר זאת? ואם יש כזה, מדוע המלך לא עשה כן מלכתחילה? למה לא השליך את שונאיו של דניאל, במקום את דניאל?

מתוך "חזון וחלומות" - הרב שלומי בדש

לרכישת ספרים: <https://shop.yhb.org.il>

אפשר לומר שמתבררת כאן אמת עמוקה. מתברר שכאשר יש רצון אמיתי לתיקון עולם, כאשר יש התבוננות במגמה של המציאות - נוצרת השקפה עמוקה ומתבררת האמת הפנימית, האמת לאמיתה.

האמת לאמיתה אינה זהה לאמת. לדוגמה, כשיצחק אבינו ביקש לברך את אחד מבניו, עמדו זה מול זה האמת העובדתית והאמת לאמיתה. מצד חוק הבכורה הפורמלי, עשו נולד ראשון, ולכן יעקב גנב ממנו את הברכה. אולם רבקה ויעקב היו נאמנים לאמת לאמיתה, וידעו שמצד האמת המהותית - יעקב הוא הראוי לברכות. רבקה ידעה, על פי דבר ה' שנמסר לה, שאין שקר גדול יותר מהעברת הברכות לעשו, שאין חורבן נורא מזה לעולם. התחבולה למסירת הברכות ליעקב נועדה למימוש אמת זו ולתיקון העולם.

האמת איננה תמיד זהה עם תיקון העולם. ייתכן ששופט או ששוטר, בשם החוק, יגיד שאין באפשרותו לטפל בפשע כלשהו - ויאפשר לרשעה להמשיך להשתולל, כי אין בחוק שום סעיף שאוסר זאת. וכן להפך, לעיתים השופט יודע שהנידון זכאי, אבל לפי החוק אין הוא יכול לפטור אותו מעונשו. זו אינה האמת האמיתית. אם נתקל באדם שמסתתר מפני רוצח שרוצה להרוג אותו, ולאחר מכן יבוא הרוצח וישאל אותנו אם ידוע לנו היכן מסתתר אותו אדם - האם יהיה זה שקר להשיב לו שאיננו יודעים? האם יעלה על הדעת לומר לו היכן מתחבא הקורבן, רק משום שזו האמת?! על זה נאמר (מיכה ז, ט): "תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב" - יש לחתור לאמת של יעקב, לאמת לאמיתה.

את זה דריוש לא הבין בתחילה. הוא נצמד לחוק היבש, המחייב אותו להשליך את דניאל לגוב האריות, למרות כל אהבתו כלפיו, ולמרות שידע שחסרונו של דניאל בניהול המלכות עלול להיות אסון למלכותו.

אמנם, לאחר שדניאל יוצא חי מגוב האריות, דריוש מתהפך. על פי איזה חוק הוא זרק את האחשדרפנים לגוב האריות? אין שום סעיף בחוק שמתיר לעשות זאת. איך לא מחו האחשדרפנים והשרים, כיצד הם לא עתרו לבג"ץ? נראה, שלבסוף גם דריוש התוודע לצדק העמוק, להבדל בין החוק היבש לאמת העמוקה, בין האמת הרשמית לאמת לאמיתה.

המחזה המדהים, שבו משליכים את דניאל לגוב מלא באריות והוא נשאר חי ושלם, מעורר פתאום את המלך דריוש לתובנה הזאת, לראות שגם האמת הרשמית יכולה להיות שקר גמור. דריוש רואה בעיניו שהאמת הפנימית הזו מעצבת את המציאות, ואולי מתוך כך הוא אזור אומץ. לנוכח העוצמה הפנימית שהתגלתה בדניאל, האמת פורצת החוצה, ואף לא אחד פוצה פה ומצפצף על שהוא זורק את היועצים לגוב האריות - גם אם זה נגד החוק. נגד החוק, אך על פי האמת האמיתית.

בספר דניאל אנו בתקופה דרמטית, ראשית הגלות, גלות שאמורה להצמיח בנו ניצוצי תשובה של חזרה להכרת עצמיותנו, תשובה שתעורר גלים לשיבה לציון ולבנין המקדש. תקופה בה נבקעו מעיינות תהום ונפתחו ארובות השמים כדי להרעיף עלינו שפע של גלויים מופלאים יחידים במינם. ישנם לקחים יסודיים שמתבררים בתקופה זו, לעיני ישראל ולעיני הגויים והעולם כולו.

עם ישראל חי למרות כל ההתנכלויות אליו. ובסופו של דבר, המתנכלים לנו אף יָקְלוּ. כמו כן, ראינו שלאחר הקושי תבוא עלייה - ניסוח איגרת ממלכתית שכולה יראת שמים. המלך שולח לכל מאה עשרים ושבע המדינות להיות יראים את ה' אלוהי דניאל, שהוא אלוהי ישראל כמובן. כמו כן מתברר שהנאמנות לה' מגדילה את הנאמנות למלך, ואינה פוגעת בה.